

Sygn. akt II Ca 646/16

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2016 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Zbigniew Ciechanowicz (spr.)
Sędziowie:	SO Małgorzata Grzesik SR del. Agnieszka Kuryłas
Protokolant:	sekr. sądowy Katarzyna Alaszewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 listopada 2016 roku w S.

sprawy z wniosku **L. Z. (1), L. Z. (1), B. L.**

z udziałem **K. Z. (1), A. Z. (1), K. S., Gminy P.**

o podział majątku, dział spadku i zniesienie współwłasności

na skutek apelacji uczestniczki K. Z. (1) od postanowienia Sądu Rejonowego w Gryficach z dnia 15 lipca 2015 roku, sygn. akt I Ns 86/10

1. oddala apelację;
2. ustala, że wnioskodawcy i uczestnicy ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie;
3. przyznać adwokatowi J. Ł. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gryficach kwotę 369 (trzysta sześćdziesiąt dziewięć) złotych, w tym podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestniczce K. Z. (1) z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO Małgorzata Grzesik SSO Zbigniew Ciechanowicz SSR(del.) Agnieszka Kuryłas

Uzasadnienie postanowienia z dnia 25 listopada 2016 r.:

W postanowieniu z dnia 15 lipca 2015 r. w sprawie o sygn. akt I Ns 86/10, Sąd Rejonowy w Gryficach I Wydział Cywilny:

I. ustalił, iż w skład majątku dorobkowego małżonków M. i A. Z. (2) wchodził lokal mieszkalny nr (...), o powierzchni 85m, składający się z dwóch pokoi, kuchni, spiżarki, połowy poddasza, położony w P. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą Kw (...) z udziałem do 50/100 części we wspólnych częściach

budynków i w użytkowaniu wieczystym gruntu stanowiącego działkę nr (...), objętych księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Gryficach Kw nr (...), o wartości 161.429 zł,

II. ustalił, iż udziały małżonków M. i A. Z. (2) w majątku wspólnym były równe,

III. dokonał podziału majątku dorobkowego małżonków M. i A. Z. (2) obejmującego nieruchomości opisaną szczegółowo w punkcie I w ten sposób, iż przyznać każdemu z małżonków udział do 1/2 w prawie własności nieruchomości lokalowej,

IV. ustalił, iż lokal mieszkalny numer (...) znajdujący się w budynku mieszkalnym położonym w P. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą Kw (...), stanowiący współwłasność L. Z. (1), B. L. i L. Z. (1), po rozbudowie posiada powierzchnię 119,69 m i obejmuje pomieszczenia oznaczone w opinii biegłego z zakresu budownictwa A. Ż. stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia numerami 1 (kuchnia), 2 (pokój), 3 (pokój), 4 (pokój), 5 (korytarz), 6 (łazienka), 7 (korytarz) (k. 117, 127) znajdujące się na parterze budynku oraz pomieszczenia oznaczone numerami 1/1 (kuchnia), 1/2 (pokój), 1/3 (pokój), 1/4 (łazienka), 1/5 (korytarz) (k.l 17, 128) znajdujące się na poddaszu,

V. ustalił, iż w skład spadku po A. Z. (2) wchodzi udział do 1/2 części w prawie własności nieruchomości lokalowej opisanej w punkcie I postanowienia,

VI. ustalił, iż w skład spadku po M. Z. wchodzi udział do 1/2 części w prawie własności nieruchomości lokalowej opisanej w punkcie I postanowienia,

VII. dokonał działu spadku po małżonkach M. i A. Z. (2) oraz zniesienia współwłasności nieruchomości lokalowej wraz z udziałem w częściach wspólnych budynku i w gruncie, opisanej w punkcie I postanowienia o wartości na dzień 25.05.2005r. 146.717 zł w ten sposób, iż z lokalu mieszkalnego nr (...) wyodrębnić dwa odrębne lokale mieszkalne:

a) lokal mieszkalny oznaczony numerem (...) znajdujący się na parterze budynku mieszkalnego, obejmujący pomieszczenia parteru oznaczone w opinii biegłego z zakresu budownictwa A. Ż. stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia numerami 8 (kuchnia), 9 (pokój), 10 (pokój), 11 (spiżarka), 12 (spiżarka) (k. 127) o powierzchni 44,33 m², położony w P. przy ul. (...), z którym związany jest udział do (...) części we wspólnych częściach budynków i w użytkowaniu wieczystym gruntu stanowiącego działkę nr (...) objętych księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Gryficach Kw nr (...) i przyznać na wyłączną własność L. Z. (1),

b) lokal mieszkalny oznaczony numerem (...) znajdujący się na poddaszu budynku mieszkalnego, obejmujący pomieszczenia poddasza oznaczone w opinii biegłego z zakresu budownictwa A. Ż. stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia numerami 1/6 (kuchnia), 1/7 (pokój), 1/8 (pokój), 1/9 (strych - łazienka) (k. 128) o powierzchni 43,91 m², położony w P. przy ul. (...), wraz z pomieszczeniami przynależnymi: w piwnicy pomieszczeniem oznaczonym w opinii biegłego A. Ż. numerem 0/4 (piwnica) (k. 126) o powierzchni 16,67 m², na strychu pomieszczeniem oznaczonym w opinii biegłego A. Ż. numerem 2/2 (strych) (k. 129) o powierzchni 39,36 m², w budynku gospodarczym pomieszczeniami oznaczonymi w opinii biegłego A. Ż. numerem 2c (pomieszczenie gospodarcze), 4 (pomieszczenie gospodarcze) (k. 130) o powierzchni 15,15 m², z którym związany jest udział do (...) części we wspólnych częściach budynków i w użytkowaniu wieczystym gruntu stanowiącego działkę nr (...) objętych księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Gryficach Kw nr (...) i przyznać na wyłączną własność K. Z. (1),

c) oraz przyznał do lokalu numer (...) opisanego w punkcie IV postanowienia następujące pomieszczenia przynależne w częściach wspólnych budynków i w użytkowaniu wieczystym gruntu stanowiącego działkę nr (...) objętych księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Gryficach Kw nr (...): w budynku mieszkalnym w piwnicy pomieszczenia oznaczone w opinii biegłego A. Ż. numerem 0/1 (piwnica), 0/2 (piwnica), 0/3 (piwnica) (k. 126) o powierzchni 20,84 m², na strychu pomieszczenie oznaczone w opinii biegłego A. Ż. numerem 2/1 (strych) (k. 129) o powierzchni 22,48 m², w budynkach gospodarczych pomieszczenia oznaczone w opinii biegłego A. Ż. numerem 2a (pomieszczenie gospodarcze), 2b (pomieszczenie gospodarcze), 2d (pomieszczenie gospodarcze), 2e (pomieszczenie gospodarcze),

3 (pomieszczenie gospodarcze) (k. 130), 2/1 b (pomieszczenie gospodarcze poddasze - strych), 2/1e (pomieszczenie gospodarcze poddasze - strych) (k. 501) o łącznej powierzchni 187,05 m i ustalić, że z lokalem mieszkalnym nr (...) związany jest udział do (...) części we wspólnych częściach budynków i w użytkowaniu wieczystym gruntu stanowiącego działkę nr (...) objętych księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Gryficach Kw nr (...),

VIII. zasądził od K. Z. (1) na rzecz L. Z. (1) kwotę 25.010 zł tytułem dopłaty, płatnej w ciągu trzech lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności,

IX. przyznał adwokatowi J. Ł. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gryficach kwotę 2.952 zł tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną uczestnicze K. Z. (1) z urzędu,

X. odstąpił od obciążania wnioskodawcy i uczestników nie uiszczonymi kosztami postępowania,

XI. ustalił, iż wnioskodawca ponosi we własnym zakresie koszty zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych:

Właścicielem nieruchomości gruntowej stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 604m, położonej w P. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą Kw (...) jest Gmina P.. Nieruchomość została oddana w użytkowanie wieczyste właścicielom dwóch lokali mieszkalnych znajdujących się w nieruchomości budynkowej, którym przysługiwał udział do 50/100 części w terenie i budynkach.

Właścicielami lokalu mieszkalnego nr (...) byli L. i B. małżonkowie Z.. Właścicielami lokalu nr (...) byli rodzice L. Z. (1), M. i A. małżonkowie Z.. Obydwa lokale obejmowały pomieszczenia zlokalizowane na parterze oraz na piętrze budynku. Lokal numer (...), dla którego Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą K. (...), składał się z dwóch pokoi, kuchni, spiżarki, połowy poddasza, o powierzchni 80nr. Lokal nr (...). dla którego Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą Kw (...). składał się z dwóch pokoi, kuchni, połowy poddasza, o powierzchni 85nr. W nieruchomości budynkowej znajdowały się również pomieszczenia piwniczne, strych, a na nieruchomości gruntowej znajdowały się budynki gospodarcze.

A. Z. (2) zmarł 13.08.1981 r. Spadek po nim nabyła żona M. Z. oraz synowie L. Z. (2), K. Z. (2), Z. Z. (2). M. Z. zmarła dnia 25.05.2005 r., spadek po niej nabyli syn L. Z. (2) w 2/6 części, wnuk D. Z. w 2/6 części, wnuk A. Z. (1) w 1/6 części, wnuczka K. S. w 1/6 części. Po śmierci K. Z. (2) (zmarł dnia 09.11.1989r.) w jego miejsce wstąpił syn D. Z.. Po śmierci Z. Z. (2) (zmarł dnia 28.01.2005r.) w jego miejsce wstąpiła żona K. Z. (1) oraz dzieci K. S. i A. Z. (1).

Po śmierci A. Z. (2), w 1985r. wnioskodawcy rozbudowali swój lokal mieszkalny jedynie za zgodą M. Z..

W toku postępowania sądowego zmarła B. Z., wskutek zaś spadkobrania po wnioskodawczym przedmiotowy lokal mieszkalny stał się współwłasnością L. Z. (1), B. L. i L. Z. (1).

Na mocy umowy sprzedaży z dnia 10.04.2012r. D. Z. przeniósł na L. Z. (1) i B. Z. do ich majątku dorobkowego objętego wspólnością majątkową małżeńską przysługujący mu udział do 1/3 części we własności lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Płotach przy ul. (...) (Kw (...)).

W skład majątku dorobkowego małżonków M. i A. Z. (2) wchodził lokal mieszkalny nr (...). o powierzchni 85m². składający się z dwóch pokoi, kuchni, spiżarki, połowy poddasza, położony w P. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą Kw (...) z udziałem do 50/100 części we wspólnych częściach budynków i w użytkowaniu wieczystym gruntu stanowiącego działkę nr (...). objętych księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Gryficach Kw nr (...), o wartości 161.429 zł.

Udziały małżonków M. i A. Z. (2) w majątku wspólnym były równe.

W skład spadku po A. Z. (2) wchodził udział do części w prawie własności nieruchomości lokalowej nr 2 położonej w P. przy ul. (...), zaś w skład spadku po M. Z. wchodził udział do 5/8 części w prawie własności tej samej nieruchomości

lokalowej. Wartość wschodzącego w skład masy spadkowej po M. i A. Z. (2) lokalu mieszkalnego wynosiła na dzień 25.05.2005r. 146.717 zł.

Wartość nieruchomości lokalowej nr 2 o powierzchni 88,24m² oraz udziału w 50/100 części w nieruchomości wspólnej - wedle stanu na dzień 13.08.1981 r. wynosi 161.429 zł, a na dzień 25.05.2005r. wynosi 146.717 zł. Wartość majątku spadkowego po A. Z. (2) wedle stanu na dzień 13.08.1981 r. wynosi 80.715 zł, a po M. Z. wedle stanu na dzień 25.05.2005r. wynosi 91.698 zł.

Wartość majątku spadkowego po A. Z. (2) wedle stanu na dzień 13.08.1981r. oraz po M. Z. wedle stanu na dzień 25.05.2005r. wynosi 152.234 zł ($\frac{3}{8} \times 161.429 \text{ zł} + \frac{5}{8} \times 146.717 \text{ zł}$). Wartość lokalu nr (...) wynosi 76.479 zł ($152.234 \text{ zł} \times \frac{44.33 \text{ m}^2}{88.24 \text{ m}^2}$). zaś wartość lokalu nr (...) wynosi 75.755 zł ($152.234 \text{ zł} \times \frac{43.91 \text{ m}^2}{88.24 \text{ m}^2}$). Różnica pomiędzy wartością nowego lokalu nr (...) (przyznanego na wyłączną własność K. Z. (1)) - 75.755 zł a wartością udziałów spadkobierców Z. Z. (2) po A. i M. Z. - 50.745 zł wynosi 25.010 zł.

Uczestniczka K. Z. (1) utrzymuje się z emerytury w wysokości 1.084 zł. Uczestniczka ponosi wydatki związane z opłatami tj. za energię elektryczną, gaz, podatek, wodę. na co miesięcznie wydatkuje kwotę ponad 300 złotych. Oprócz tego ponosi wydatki w wysokości 250 zł związane z zakupem lekarstw, gdyż choruje na cukrzycę.

Sąd Rejonowy zważył, że okoliczności sprawy były pomiędzy stronami bezsporne. Strony nie kwestionowały wartości nieruchomości, wysokości dopłat ustalonych przez biegłego W. N., ani sposobu wyodrębnienia nowych lokali. Jedynie K. Z. (1) pismem z dnia 29.06.2015r. złożyła zarzuty o treści odnoszącej się do obu opinii, które jednak zostały pominięte jako spóźnione. Z uwagi na powyższe Sąd Rejonowy uznał obie opinie za w pełni miarodajne i stanowiące pełnowartościowy materiał dowodowy, na podstawie którego Sąd poczynił ustalenia w sprawie. Relacje wszystkich uczestników okazały się wiarygodne, korespondowały ze sobą i wzajemnie się uzupełniały. Zauważono, że mając na uwadze w konsekwencji zgodne stanowisko stron postępowania w kwestii sposobu zniesienia współwłasności polegającego na wyodrębnieniu samodzielnych lokali mieszkalnych, uzyskanie opinii biegłego geodety stało się zbędne.

Dział spadku połączony ze zniesieniem współwłasności skutkowało koniecznością przeprowadzenia rozliczeń pomiędzy uczestnikami. Rozliczenia te, jako że zniesienie współwłasności doprowadziło do przyznania prawa własności lokali tylko dwóm z uczestników postępowania, dotyczyły jedynie L. Z. (1) oraz K. Z. (1). Ustalając wysokość dopłaty Sąd kierował się wartością poszczególnych lokali mieszkalnych oraz udziałów jakie przysługiwały L. Z. i K. Z. (1). L. Z. (2) posiadał udział w lokalu mieszkalnym nr (...) w wysokości $\frac{2}{3}$ (biorąc pod uwagę udział własny, udział zbyty przez D. Z., udziały, które wg oświadczenia dzieci wnioskodawcy miałyby przypaść L. Z.) a K. Z. (1) $\frac{1}{3}$ (biorąc pod uwagę udział własny oraz udziały, które wg oświadczenia dzieci uczestniczki miałyby przypaść K. Z.). Wartość nowych lokali mieszkalnych została ustalona przez Sąd Rejonowy w oparciu o opinię biegłego W. N.. Wysokość dopłaty jaką Sąd zasądził od K. Z. (1) na rzecz L. Z. (1) również została ustalona przez Sąd w oparciu o opinię biegłego z zakresu wyceny nieruchomości i wynika ona z faktu przyznania uczestniczce lokalu o wartości przekraczającej jej udział w spadku po M. i A. małżonkach Z.. Podział doprowadził do powstania dwóch lokali mieszkalnych nr (...) o powierzchni 44.33m² oraz nr 3 o powierzchni 43.91 m². Wartość majątku spadkowego po A. Z. (2) wedle stanu na dzień 13.08.1981 r. oraz po M. Z. wedle stanu na dzień 25.05.2005r. wynosi 152.234 zł ($\frac{3}{8} \times 161.429 \text{ zł} + \frac{5}{8} \times 146.717 \text{ zł}$). Wartość lokalu nr (...) wynosi 76.479 zł ($152.234 \text{ zł} \times \frac{44.33 \text{ m}^2}{88.24 \text{ m}^2}$), zaś wartość lokalu nr (...) wynosi 75.755 zł ($152.234 \text{ zł} \times \frac{43.91 \text{ m}^2}{88.24 \text{ m}^2}$). Różnica pomiędzy wartością lokalu nr (...) przyznanego na wyłączną własność K. Z. (1) - 75.755 zł a wartością udziałów spadkobierców Z. Z. (2) po A. i M. Z. - 50.745 zł wynosi 25.010 zł. Zasądzając kwotę 25.010 zł Sąd dokonał sumowania dopłat należnych na rzecz L. Z. (1). B. L. oraz L. Z. (1) z uwagi na to, iż dwoje z ostatnio wymienionych wnioskodawców oświadczyło, iż chcą, aby ich udziały w nieruchomości zostały przyznane ich ojcu wraz z dopłatami.

Dokonując rozliczenia Sąd Rejonowy pominął wartość nakładów poczynionych przez L. Z. (1) na część parterową lokalu nr (...). Sąd Rejonowy nie zlecił także biegłemu z zakresu szacowania nieruchomości oszacowania nakładów poczynionych przez K. Z. (1) na część lokalu nr (...).

W uzasadnieniu punktu VIII postanowienia Sąd Rejonowy wskazał, że uczestniczka zgłosiła wniosek o rozłożenie ewentualnie zasądzanej od niej dopłaty na maksymalną ilość rat. Sąd Rejonowy powołał się na przepis art. 320 § 1 k.p.c. wskazując, że dopuszcza on możliwość rozłożenia zasądzanego świadczenia na raty w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, iż rozłożenie należności na 10 lat doprowadzi do spadku wartości pieniądza i kwota zasądzona na rzecz wnioskodawcy nie będzie miała wymiernego ekonomicznego znaczenia dla K. Z. (2). Uwzględniając sytuację materialną obu stron, a przede wszystkim uczestniczki zobowiązanej do dopłaty. Sąd Rejonowy ustalił termin płatności. Podkreślił, iż uczestniczka oświadczyła, iż nie jest w stanie spłacić wnioskodawcy. W ocenie Sądu Rejonowego zasadnym było oznaczenie dłuższego terminu uregulowania dopłaty, który Sąd określił na 3 lata od uprawomocnienia się orzeczenia, co pozwoli K. Z. (1) na zgromadzenie niezbędnej kwoty, a jednocześnie zapewni L. Z. uzyskanie należności o odczuwalnej wartości.

Apelację od powyższego postanowienia złożyła K. Z. (1) i zaskarżając je w części w zakresie punktu VIII, wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia we wskazanym zakresie poprzez rozłożenie zasądzonej należności w kwocie 25.010 złotych na roczne raty płatne w ciągu 10 lat, do końca grudnia każdego roku wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia którejkolwiek z rat, począwszy od uprawomocnienia się orzeczenia. Ewentualnie wniesiono o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Apelująca zarzuciła zaskarżonemu postanowieniu naruszenie przepisu prawa tj. art. 320 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c. poprzez niedostateczne uwzględnienie, że istnieją szczególne okoliczności przemawiające za wydłużeniem okresu spłaty dopłaty do lat 10 z ewentualnym rozłożeniem na roczne raty.

W uzasadnieniu uczestniczka wskazała, że nie kwestionuje prawidłowości ustaleń Sądu I instancji. Jej zdaniem Sąd Rejonowy orzekając obowiązek dopłaty na rzecz wnioskodawcy L. Z. (1) naruszył dyspozycje art. 320 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c. poprzez nie uwzględnienie ich w dostatecznym stopniu.

Zaznaczono, że uczestniczka K. Z. (1) jest 67-letnią wdową, nie posiadającą żadnego majątku poza lokalem przy ul. (...) w P. o pow. 43,91 m² obciążonego długiem w wysokości 25.010 zł. Uczestniczka w całości utrzymuje się z renty ZUS w wysokości 1.084,71 zł. Z tej kwoty opłaca m.in.: podatek 13 zł, prąd 110 zł, woda i kanalizacja 120 zł, gaz 98 zł, wywóz śmieci 36 zł, lekarstwa na cukrzycę 250, lekarstwa do oczu 100 zł, lekarstwa na nadciśnienie 52 zł, środki czystości 50 zł. Po uiszczeniu opłat uczestniczce pozostaje niewielka kwota na życie, tym bardziej nie jest ona w stanie spłacić zasądzonego przez Sąd I instancji obowiązku dopłaty w krótkim 3-letnim terminie. Ponadto z powodu choroby (zaćmy) uczestniczka nie może podjąć żadnej dodatkowej pracy zarobkowej.

Mając na uwadze stan majątkowy uczestniczki postępowania, Sąd Rejonowy niezasadnie przyjął, że mogła ona „przygotować się” na dopłatę potrzebnej kwoty, ponieważ nie ma ona źródła dochodów, w którego mogłaby poczynić oszczędności na spłatę wnioskodawcy w wymiarze określonym przez Sąd I instancji.

Zdaniem skarżącej Sąd I instancji naruszył także art. 5 k.c. orzekając 3-letni okres spłaty, ponieważ zasady współżycia przemawiały za orzeczeniem możliwie najdłuższego okresu spłaty. Wskazano, że wnioskodawca L. Z. (2) w wyniku działu spadku otrzymał lokal mieszkalny nr (...) znajdujący się na parterze budynku mieszkalnego przy ul. (...) w P. - zatem rozłożenie dopłaty na raty w żadnej mierze nie naruszy jego interesu oraz nie będzie stanowiło pokrzywdzenia.

Wnioskodawcy L. Z. (2) oraz B. L. zażądali oddalenia apelacji podnosząc, iż z Apelującą zamieszkują członkowie jej rodziny.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

Wskazania wymaga, że uczestniczka zaskarżyła jedynie część postanowienia w zakresie, w jakim Sąd Rejonowy rozłożył płatność zasądzoną od K. Z. (1) na rzecz L. Z. (1) kwotę 25.010 zł tytułem dopłaty, w ciągu trzech lat od

dnia uprawomocnienia się postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności i odmówił uwzględnienia wniosku apelującej w szerszym zakresie.

Sąd I instancji jako podstawę prawną rozstrzygnięcia w tym zakresie wskazał art. 320 k.p.c., zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego wskazana podstawa prawna nie jest właściwa. W stosunku do przepisu art. 320 k.p.c., art. 212 § 3 k.c. w zw. z art. 1035 k.p.c. jest bowiem przepisem szczególnym. Stosownie do przepisu art. 1035 k.p.c., jeżeli spadek przypada kilku spadkobiercom, do wspólności majątku spadkowego oraz do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych z zachowaniem przepisów niniejszego tytułu.

Wedle natomiast regulacji zawartej w przepisie art. 212 § 3 k.c., jeżeli ustalone zostały dopłaty lub spłaty, sąd oznaczy termin i sposób ich uiszczenia, wysokość i termin uiszczenia odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia. W razie rozłożenia dopłat i spłat na raty terminy ich uiszczenia nie mogą łącznie przekraczać lat dziesięciu. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie sąd na wniosek dłużnika może odroczyć termin zapłaty rat już wymagalnych.

Z powyższego wynika, że Sąd I instancji nie miał podstaw, aby zastosować normę prawa procesowego - art. 320 k.p.c.

Tym niemniej, Sąd Okręgowy zauważa, że cel i funkcja obu przepisów są podobne. Należy więc podzielić pogląd Sądu Rejonowego, iż sytuacja apelującej nie mieści się w kategorii wypadków zasługujących na szczególne uwzględnienie i wyznaczenia terminu uiszczenia dopłaty na okres 10 lat.

Zdaniem Sądu Okręgowego odroczenie płatności zasądzonej dopłaty, w sposób odpowiedni uwzględnia sytuację majątkową i życiową uczestniczki. Dodać należy, iż uczestniczka, jak wynika z jej oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku i dochodach, prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z dorosłym synem, który osiąga dochody 1200 zł z prowadzenia gospodarstwa rolnego. Skoro uczestniczka prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z synem, to przypuszczać należy, że zamieszkują oni razem w lokalu. Okoliczność ta w sposób istotny wpływa na możliwości płatnicze uczestniczki, a także na jej możliwości zaciągnięcia kredytu czy pożyczki. Koszty eksploatacyjne wspólnie zajmowanego lokalu powinny być bowiem pokrywane przez wszystkich dorosłych domowników.

Pozbawiony uzasadnienia jest również zarzut naruszenia art. 5 k.c.

Teoretycznie nie można wykluczyć powołania się przez jedną ze stron postępowania działowego na zarzut naruszenia art. 5 k.c., jednakże domaganie się rozłożenia zapłaty na dłuższy okres czasu, mogłoby okazać się skuteczne jedynie w szczególnej i wyjątkowej sytuacji. Jak wskazano wyżej, w sprawie nie zaszły natomiast takie okoliczności, które mogłyby przekonywać do tezy, że określenie terminu uiszczenia dopłaty na 3 lata a nie, na 10 lat, stanowiło nadużycie przysługującego wnioskodawcy prawa. Pewne ograniczenie możliwości płatniczych uczestniczki wynikających z jej wieku, stanu zdrowia i uzyskiwanych dochodów, zostało uwzględnione przez Sąd I instancji, który odroczył termin uiszczenia dopłaty na 3 lata. Należy pamiętać, że Sąd Rejonowy obowiązany był również uwzględnić istotne prawa i potrzeby wnioskodawcy, co prawidłowo uczyniwszy, ostatecznie właściwie wyważył interesy obu stron. W omówionym stanie rzeczy, zarzut naruszenia art. 5 k.c. ocenić zatem należało jako bezpodstawny.

Marginalnie wskazać należy, że sąd nie może w dowolny sposób ustalać wysokości dopłaty. Potwierdził to Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 27 stycznia 1999 r., II CKN 166/98, stwierdzając, że znosząc współwłasność sąd nie ma obowiązku ustalenia możliwości płatniczych uczestnika obciążonego obowiązkiem dopłaty, jeśli przyznana mu na własność rzecz przewyższa znacznie swoją wartością wysokość dopłaty. W niniejszej sprawie sytuacja taka wystąpiła.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzeczono jak w punkcie 1 sentencji.

W punkcie 2 Sąd Okręgowy orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego. Orzeczenie w tym zakresie znalazło swoje uzasadnienie w przepisie art. 520 § 1, zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Sąd nie znalazł podstaw do odstąpienia od tej zasady, a i na takie podstawy nie wskazali wnioskodawcy.

W punkcie 3 sentencji postanowienia przyznano pełnomocnikowi uczestniczki ustanowionemu z urzędu koszty pomocy prawnej udzielonej jej w postępowaniu apelacyjnym. Wysokość wynagrodzenia ustalono na podstawie § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 9 pkt. 3 w zw. z § 6 pkt. 3 oraz § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

SSO Małgorzata Grzesik SSO Zbigniew Ciechanowicz SSR del. Agnieszka Kuryłas